

Vat maar eens de historie van 50 jaar vogelherkenningscursus samen in een leesbaar artikel dat recht doet aan het succes. Een cursus die als eenmalig werd georganiseerd en daarna jaarlijks wordt gegeven. Dat was de uitdaging voor het huidige team van tien personen, die dat als vrijwilligers met enthousiasme blijven voortzetten en die dit artikel hierbij presenteren.

Van verleden naar heden

In 1969 werd op initiatief van een van de oprichters van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, wijlen Jan Bos, voor de eerste keer onder de titel een 'Cursus in Vogelherkenning' georganiseerd. Deze cursus bestreek een heel jaar en bestond uit tien lesavonden. Het was een dermate

groot succes, dat een van de cursisten daarover een artikel van anderhalve pagina in De Korhaan publiceerde. Het aantal reacties op de cursus was zo groot dat werd besloten om twee cursussen per jaar te gaan geven, de ene in het voorjaar en de andere in het najaar. Het aantal avonden per cursus was tot 1978 acht in

het voorjaar en zes in het najaar, terwijl het aantal tegenwoordig voor beide zes is.

Door de jaren heen zijn er heel wat leden van de Vogelwerkgroep betrokken geweest bij de organisatie en presentaties. Daarnaast waren en zijn er nog steeds veel leden die helpen bij het leiden van de bijbehorende excursies. Het is onmogelijk om eenieder op te sommen van de vele tientallen personen die meegewerkt hebben. Daarvan zijn er enkelen die vandaag de dag nog helpen als excursieleider of als gastspreker. Toch wil ik hier enkele personen noemen die vanaf het begin van de cursus lange tijd presentaties hebben verzorgd: Yves Vogel (30 jaar, gestopt in 1998), Carla Holzenspies (met korte onderbreking tussendoor, 22 jaar, gestopt in 1999), Klaas Visser (13 jaar, gestopt in 1981), Leny Reddingius (22 jaar vanaf 1973), Atie en Frans van Klaveren (27 jaar vanaf 1982) en Guus van der Poel (vanaf 1999 19 jaar). Ook in het huidige team zijn zeven mensen al meer dan 10 jaar actief! Het aantal leden van het team is in de loop der jaren wisselend geweest van vier tot de

Excursie

Yvette Kusters

huidige tien personen. De eerste jaren verliep de coördinatie en registratie van deelnemers via de secretaresse van de vereniging, maar al gauw werd dit een aparte functie binnen het team. In alle gevallen werd (en wordt) deze functie vervuld door een vrouw.

Uit de archieven blijkt dat de eerste cursus gegeven werd in een zaal van Hotel Jans in Hilversum (gesloopt in 1974). Daarna verhuisde de cursus voor korte tijd naar een lokaal van het Goois Lyceum in Bussum. Rond 1974 werd de grote zaal van de Zuiderkerk in Bussum gehuurd, maar omdat deze kerk gesloopt werd, verkasten we in het najaar van 1988 naar de dichtbijgelegen Verlosserkerk. Doordat de situatie niet ideaal was werd in 2007 het Goois Natuurreservaat (GNR) benaderd en kregen we toestemming om de infoschuur te gaan gebruiken. In het voorjaar van 2008 hielden we voor de eerste keer de cursus op deze locatie. Omdat alle groene groepen in het Gooi deze locatie zijn gaan gebruiken hoefden we geen huur te betalen. We doneerden geld dat anders voor huur betaald moest worden aan het GNR voor uitbreiding van de schaapskudde.

In de beginjaren waren de mogelijkheden om te presenteren beperkt tot het gebruik van een projector, kleurendia's, scherm en aanwijsstok. De aanwijsstok was beroemd in het gebruik door Klaas Visser. In plaats van te vragen om de volgende dia stampte hij een keer luid met de stok op de vloer van het podium in de Zuiderkerk, om vervolgens dat meermalen te doen, wanneer de wisseling van dia te traag naar zijn zin ging. Voor aanvang van iedere cursus werd vastgesteld welke soorten vogels behandeld zouden worden en begon de voorbereiding van de lessen door de docent met het sorteren van de dia's in de sleden. Begin deze eeuw werd voorzichtig geopperd beamerpresentaties te gaan geven. Aanvankelijk stonden enkele leden van het team daar huiverig tegenover, tot demonstraties lieten zien wat de voordelen daarvan zijn. De onvolprezen Leitz projectoren bleken steeds moeilijker goed te onderhouden en hielden het net vol totdat we in 2006 de eerste keer op de nieuwe beamertechniek overgingen.

Tot ergens in de 70er jaren bestond een cursusavond uit de behandeling van een aantal nieuwe soorten en een herhaling of een film. Geleidelijk werden steeds meer thema's behandeld, zoals vogeltrek, zang en balts en topografie. Via een bureau werden films gehuurd over weidevogels, het vliegen van vogels en de vogeltrek. Na 1995 was het niet meer mogelijk deze films te huren. Ook kwam ieder jaar tot 2002 Evert Boeve (overleden op 19 november 2018) een van zijn beroemde films vertonen, die hij op zijn unieke wijze toelichtte. De vogelsoorten zoals we die tegenwoordig behandelen zijn grotendeels biotoopgericht, bijvoorbeeld vogels van bos of van water en moeras. Verder zijn er presentaties over specifieke soortengroepen, zoals roofvogels, uilen, kraaien en meeuwen. Iedere cursus wordt minstens een halve avond besteed aan één soort zoals de fuut, gaai of ijsvogel. Voor het ten gehore brengen van de vogelgeluiden werd een taperecorder met versterker gebruikt. Het was iedere keer een heel gedoe om de gewenste vogelgeluiden vanaf lp's over te zetten op de band. Daarna moest een lijstje gemaakt worden waarop degene die de band bediende kon zien tot welk getal op de teller van de recorder doorgespoeld moest worden voor het volgende geluid. Toen eenmaal cd's met vogelgeluiden beschikbaar kwamen, werd in 1989 een cd-speler met wisselaar aangeschaft, zodat het afspelen een stuk gemakkelijker werd. Door de overgang naar beamerpresentaties is het nu mogelijk de geluiden in de presentaties op te nemen.

Iedere cursus heeft vier bijbehorende excursies en geprobeerd wordt op de voorafgaande les vooral die soorten te behandelen, die kenmerkend zijn voor de biotoop van de betreffende excursie. De 's-Gravelandse landgoederen zijn altijd excursiedoel geweest en jarenlang bezochten we ook de Eempolders, tot we besloten naar de Hilversumse Bovenmeent te gaan. Door de lange aanlooproute naar de Bovenmeent zijn we inmiddels weer teruggekeerd naar de Eempolders. Voordat de golfbaan in het Naarderbos werd aangelegd was dat een prima excursiegebied met een verscheidenheid aan biotopen. Zo ook Groeneveld, tot het park in oude stijl werd hersteld. De Ankeveense Plassen waren eveneens vaste prik, totdat het fietspad langs de Spiegelpolder werd aangelegd en het te druk werd. Gelukkig zijn er andere gebieden gevonden, zoals de Tafelbergheide, Bikbergen en IJzeren Veld, en De Stulp bij de Lage Vuursche. Door alle veranderingen in Flevoland zijn de excursiegebieden daar tegenwoordig in twee verschillende delen geknipt.

Van heden naar de toekomst

Zoals eerder vermeld bestaat het huidige team uit tien enthousiaste personen. Een week na afloop van iedere cursus komen we bij elkaar om te bespreken wat goed of fout ging. Tevens welke verbeterpunten er zijn en hoe het programma eruit gaat zien voor de volgende cursus. Ook voor de start van het 51e jaar zijn de plannen alweer rond. Er staat al een programma

Excursie

Yvette Kusters

op stapel met bekende thema's, maar vaak in een nieuw jasje gestoken of met een andere docent. De kunst is bij de tijd te blijven, zowel met de ontwikkelingen in de techniek en de wensen van cursisten als met de ontwikkelingen in leefgebieden van de vogels, het klimaat en milieu en als afgeleide daarvan de vogelstand. Wat dat laatste betreft dient gezegd te worden dat soorten zoals kuifleeuwerik en korhoen in het Gooi, ja zelfs in heel Nederland, nagenoeg verdwenen zijn en we exoten terug hebben gekregen als nijlgans en halsbandparkiet. Zo blijft ook de cursus dynamisch en uitdagend voor het team.

Kijk je naar kranten, huis-aan-huisbladen, websites van vogelwerkgroepen, bekendmakingen van organisaties op natuurgebied, zoals de KNNV (Vereniging voor Veldbiologie), Vogelbescherming en het IVN-natuureducatie dan valt op dat op allerlei en steeds meer plaatsen in ons land cursussen vogelherkenning gegeven worden. Rijst de vraag, of er in het Gooi en omstreken nog wel belangstelling is voor de cursus van onze Vogelwerkgroep, zeker nu er de afgelopen vijftig jaar tussen de 4000 en 5000 mensen onze cursussen volgden. Deze vraag kan volmondig met ja worden beantwoord. Er zijn alweer aardig wat aanmeldingen voor de komende cursus. Van veel mensen hebben we de vraag gekregen of ze de cursus nog een keer mogen volgen. Veel cursisten lieten weten, dat het er zo gezellig en gemoedelijk toegaat en dat de lessen zo ontspannen gegeven worden. Wij ervaren

De harde werkers van de vogelherkenningscursus

dat zelf ook zo en dat geeft ons steeds weer nieuw enthousiasme naast het feit, dat het leuk is iemand iets te kunnen leren. Verder is het extra fijn om samen te genieten van mooie waarnemingen, waardoor je soms jaren later oud-cursisten tegen komt die zeggen "Weet je nog, toen die gure dag dat we zo mooi die kraanvogels zagen".

Samenstelling huidige team

Francis Bakker

Paul Keuning

Francis Bakker

Francis volgde twee keer de cursus voordat zij in 2013 het stokje overnam van Connie Leijdekker. Zij is tevens natuurgids IVN-natuureducatie en houdt als coördinatrice en secretaresse de aanmeldingen bij. Hetzelfde gebeurt heel

nauwkeurig met een presentielijst en waar nodig verleent ze mogelijk service naar de cursisten. Ook weet ze het team prima bij te sturen en in toom te houden en zorgt ze aan het eind van de cursus altijd voor een verrassing.

Tonny Bakker

Samen met Wil Makkinje volgde zij de cursus in ons vorige onderkomen en kwam het team in 2008 versterken. Zij regelt de catering en zorgt niet alleen voor koffie, thee en drankjes, maar ook voor iets lekkers in de pauze. Zij is ook zeer goed in het leiden van excursies en weet daarbij snel de vogels in de telescoop te zetten en in de vogelgids aan de deelnemers te tonen.

Bertus van den Brink

Bertus kwam een aantal keren op de tweede cursusavond met de promotiekrum van de Vogelwerkgroep en werd zo gegrepen door de sfeer, dat hij sinds 2003 als docent bij het team is. Hij behandelt alle mogelijke onderwerpen met als favoriete soortgroepen de roofvogels en uilen. Als natuurgids van IVN-natuureducatie is hij op veel andere terreinen van de natuur thuis, wat vooral tot uiting komt in het veld tijdens de excursies.

Roel Huizenga

Ook Roel, fervent watersporter, volgde ooit de cursus en werd gevraagd docent te worden voor de watervogels als opvolger van Leny Reddingius. Hij behandelt ook andere onderwerpen. Favoriet is het onderdeel 'proef op de som' aan het eind van de najaarscursus. Helaas moest hij bij

Paul Keuning

de laatste najaarscursus verstek laten gaan wegens ziekte, maar we hopen hem weer terug te zien in het komende voorjaar.

Peter Jansen

Peter kwam in het team als docent en excursieleider. In het veld mensen onderwijzen bevalt hem beter dan vanachter de lessenaar in de zaal. Naast het leiden van excursies verleent hij hand- en spandiensten voor de diverse werkzaamheden die nodig zijn om de cursus te laten draaien.

Wil Makkinje

Wil volgde samen met Tonny Bakker de cursus. Toen bleek dat hij alles van computerzaken en randapparatuur wist, werd hij gevraagd in het team te komen als technische man. Als zodanig zorgt hij sinds 2008 voor de apparatuur en verzorgt hij het beeld en geluid bij de presentaties. Net als Tonny is hij van grote waarde bij het leiden van excursies.

Mieke Pieren-Olijhoek

Tijdens een observatie van de boerenzwaluwen op de slaappleats aan de Gooimeerkust wisten we haar te strikken als docente voor de presentatie over zwaluwen. Tegenwoordig is zij docente voor tal van onderwerpen. Daarnaast is zij ook een gedreven excursieleidster en assisteert zij op de cursusavonden achter de bar.

Paul van der Poel

Paul kwam ooit als excursieleider in het team (vooral) vanwege zijn kennis van de vogelgeluiden. Het bleek dat hij sommige vogels kon lokken door imitaties, al moet gezegd worden dat het niet soorten zijn die uitblinken door hun mooie zang. Na een paar jaar werd hij docent. Hij was een van de voorvechters om te werken met beamerpresentaties.

Splint Scheffer

Splint kwam in 2008 in het team als excursieleider en 'handige man' en fabriceerde zo allerlei hulpmiddelen en is tevens een voortreffelijke

'parkeerwachter'. Hij is inmiddels docent en behandelt bij voorkeur watervogels. Splint is de man die ervoor zorgt dat bij iedere excursie voldoende excursieleiders beschikbaar zijn. Als zodanig weet hij altijd de nodige leden van de Vogelwerkgroep te mobiliseren.

Henk de Vendt

Samen met Splint kwam Henk in het team als excursieleider en hij ontwikkelde zich tevens als een octopus met rechterhanden. Op alle terreinen die je kunt bedenken assisteert hij. Zo staat hij bijvoorbeeld achter de bar, zorgt voor documentatie en cursusmappen, beheert de kas, fungeert als tweede technische man en zorgt voor verslaglegging bij de evaluatievergaderingen.

Na deze opsomming is er maar een conclusie mogelijk:

Wij hebben er weer zin in!

Scholekster

Hans Hover

In ons werkgebied broeden al jaren scholeksters op daken van flats (o.a. bejaardenhuizen) en gebouwen met platte daken op industrieterreinen. Hoeveel en waar? Dat weten we niet. Omdat de scholekster, net als alle andere steltlopers, achteruitgaat in Nederland

wordt er landelijk een initiatief gestart om deze op daken broedende scholeksters te inventariseren.

Weet u ergens een broedgeval, meldt het bij mij en dan probeer ik aan het eind van het broedseizoen hiervan een verslag te maken.

www.chirpscholekster.nl. en <https://www.scholeksterophetdak.nl/doe-mee/#section-2>

Rob Moolenbeek (035-65 62 641 of r.moolenbeek@ziggo.nl)